

Pris Materier
og Præmier fra Lufthusholdningsselskabet
paa Parnasso sub Præsidio Apollinis.

Af *Herlov Dalhoff*.

Meddelt af *Sigurd Elkjær*.

Herlov Dalhoff, der var Degn til Hvirring og Hornborg Sogne ved Horsens fra 1749 til 1792, har efterladt sig flere Manuskripter, hvoraf jeg i Aarhus Stifts Aarbog for 1928 og 1929 meddelte en Række Optegnelser angaaende Nim Herred. Efterfølgende »Pris Materier« rækker imidlertid ud over den snævre Egn, de giver et skarpt Billede af Forhold og Mennesker Landet over, af Degn og Præst, Bonde og Proprietær, Dommer og Prokurator, Toldbetjent og Officer. Dalhoff blotter ubarmhjertig Tidens Brøst, han er ironisk og bitter, et Livssyn, der aabenbart er fremgaaet af hans eget forfejlede Liv. »Den Student,« skriver han med tydeligt Henblik paa sig selv, »som enten af Dovenskab eller Giftelyst tager imod et Degnekald i Jylland, efter at ham var lovet baade al fornøden Hjælp til sidste Eksamen saa og et Præstekald, for ham udsættes den Præmie: At leve en Kæltring og at dø en Prakker. Tillige gives ham Medaljen med Devise: Suæ quisque fortunæ faber.«

»Pris Materier« er rimeligvis skrevet i 1787, altsaa under det Røre, som de begyndende Landboreformer

fremkaldte. Dalhoff var da en Mand paa 62 Aar, en klog og moden Iagttager og forbavsende godt med i Tidens Spørgsmaal, skønt han sad i et ret afsides jydsk Degnekald. Han valgte at give sit Skrift Form af en Række Forslag til Præmier fra »Lufthusholdningsselskabet« og sigter dermed til det kongelige danske Landhusholdningsselskab, der var oprettet 1769 »for at opmuntre ved Priser og Præmier Landmanden, Kunstneren og Haandværksmanden udi Hans Kongelige Majestæts samtlige Riger og Lande«. Dalhoff har ikke stor Respekt for dette hæderkronede Selskab og afslører Humbugen ved mange af dets Præmieuddelinger: Det langkjolede Lem af Landhusholdningsselskabet, som for 10 Rdlrs. aarlige Indskud er berettiget til at give de løgnagtigste Attester, loves 1 Mk. af hver Præmie-Rdl. for at gøre 20 til 200 Frugttræer, for at gøre 80 til 800 Favne levende Gærder, for at gøre nye Diger af dem, som for den største Del er 40 Aar gamle og satte i Formandens Tid, for at sætte 40 Læs Kløver i Stedet for 4, for at gøre det Frakketøj til een Vinters Arbejde, der dog til største Delen for 8 Aar siden er oplidt.

I hele sin Form og Bidskhed minder »Pris Materier« stærkt om P. A. Heibergs og Malte Bruuns politiske Skrifter, men kan ikke være paavirket deraf, da Dalhoff er nogle Aar tidligere paa Færde. Han havde heller ingen Forbindelse med Skribentkredse i København, men var en fattig, ukendt Degn og skrev kun for sin Skrivebordsskuffe. Om han har haft Omgang at dele sine Tanker og Betragtninger med, er ogsaa tvivlsomt. Præster og Proprietærer paa Egnen har det i alt Fald næppe været, da han havde en udpræget Evne til at rage sig i Stridigheder med dem om alt mellem Himmel og Jord, Salmesang og Skifte-

retshandlinger, Provstebrevs Besørgelse og Ekstras-kats Ansættelse, Klokkeringning og Kirkegaards-græsning og meget mere. Bønderne stod han sig heller ikke allerbedst med, for »den Degn, som holder sig for god til at være Sognemændenes Dusbroder, ham lover de et tomt Spisekammer«. Og Nabodegnene giver han ikke det bedste Skudsmaal, han kendte næppe en, »som rejste til Annexkirken uden at have forsynet sig med en Pægl dansk Brændevin, hvis halve Del han stille stak ved sig bag Præstens Ryg, og hvis anden Del han udtømmede under Prædiken«.

Nej, Dalhoffs kæreste Omgang har været Gaase-pennen. Med den tilbragte han sine bedste Timer. Med den spiddede han høj og lav til Papiret, der gjaldt ingen Persons Anseelse. Den kunde sige de drøjeste Ting, vende op og ned paa det bestaaende, hævne enhver Forurettelse, haane enhver Overlegenhed, hans ringe Stand var udsat for. Med Pennen kunde han rigtig gotte sig over al den Forlorenhed, den falske Glans, der klæbede ved Magten. Med den kunde han fremmane den værdige Bisp, der kom dragende paa Visitats med sit Følgeskab, Bispinden og hendes Pige, Famulus, Tjener, Kusk, Bikusk og 4 à 6 bispelige, det er kræsne Bæster — for at lade sig beværte paa det prægtigste, mens Visitatsen var ganske unyttig, da den oplyste Ungdom ikke behøvede Bispen, den uoplyste ikke forstod ham, og en forsømmelig Præst, en uduelig Degn, en vanvittig Skoleholder forblev de samme, som de altid havde været. Pennen kunde dog ogsaa male et smukt Billede af den gammeldags Bondepige, der gik til Offers i Kirken med et Silke Halsklæde, en Damaskes Trøje og en Brokades Hue, som hun havde arvet efter sin salig Moder og Bedstemoder — den Pige, der kunde glæde sig over et Par

Rosiner og et Stykke Sukker til sit Kridthus og et lille Stykke Guldpapir til Mærke i sin Salmebog.

Da Dalhoff aabenbart har nedskrevet sine »Pris Materier«, efterhaanden som de faldt ham ind, uden nogen Orden, har jeg byttet en Del om paa Rækkefølgen, saa de Stykker, der berører samme Æmne, følger efter hinanden. Det faar Helhedsindtrykket til at træde stærkere frem og gør i det hele taget Tidsbilledet mere overskueligt. I Noterne har jeg indskrænket mig til at oversætte Latinen og give enkelte Oplysninger om Personer, Teksten hentyder til. At Forfatteren i de fleste Tilfælde har haft bestemte Personer og Forhold at holde sig til, er vel utvivlsomt. Men det vilde blive Gætteværk, for en stor Del umuligt, at udrede det. Hovedinteressen ved Skriftet er ogsaa netop, at de enkelte Stykker kan opfattes som almengyldige, ikke som specielle Foreteelser. Dalhoffs Stavemaade og Tegnsætning har jeg ikke beholdt, da det kun vilde besværliggøre Læsningen, og da Skriftet ikke er et Sprogmindesmærke, men et Tidsbillede

1. Den Forslags Mester, som kan inventere og faa udvirket de mest udsugende Projekter samt de uvirkosomste og aldrig efterlevede Forordninger, ham lover Hofbogtrykkeren et Eksemplar gratis af hver slig Udgave.

2. Hvo som tror, at der er 3 Proprietærer i et Rige, der viser sig som Fædre imod Bønderne, 3 Prokuratorer i et Land, som ikke tager Stikpenge, 3 Dommere i et Stift, som ikke finder paa uforholden Opsettelse, 3 Præster i et Amt, som gider udarbejde og lære deres Prædiken udenad, 3 Bønder i et Herred,

som ikke er stolte i Velstand og misfornøjede i Armod, 3 Købmænd og Haandværksfolk i en Købstad, som handler efter Samvittigheden, 3 Degne i en Provins, der har det Levebrød, som Loven har tillagt dem — ham loves fri Rejsepenge, Kost og Tæring at op-søge disse uden for denne vor Jordklode.

3. Den Bondekarl, som i et eneste Sogn vil opkøbe 80 L.pd. fin Uld, 4 Læs Stude- og Kohuder, 2 Sk.pd. Voks, 40 Dægger Lammeskind, 6 Dægger Hareskind aarlig og føre dette Gods til Ringkøbing, Varde eller Hjerting for derfra at overskibes til Holland, ham lover alle de kongelige Betjente, lige fra Kirketerp af indtil den ringeste Toldbetjent, sikker og skadesløs Befordring hele Jylland igennem.

4. Den Bonde, som ind ad samme Kanal aarlig vil forsyne sig med 100 Matter god Tobak, med 100 Tønder fransk Brændevin, dito Vine, med 200 Ris fint Papir, med 10 Sk.pd. Kaffebønner, med 50 Dusin fine hollandske Karter og med andre Køb- og Landmanden tjenlige Varer, altsammen ufortoldet, loves samme Præmie som i Nr. 3, og desuden hans Navn og Bopæl at forties i paakommende Tilfælde imod en ringe Dusør.

5. Den Tolder, Forvalter, Kontrollør, Strandrider, som elsker sin jævnkristens Mønt, den han ser daglig, mere end den Øvrighed, som han maaske aldrig har set, han loves pro Meritis en Medalje indbrændt i hans Pande med Devise: leben und leben lassen.

6. Den Toldbetjent, som er mindre skarpsynet nu, da Kongen selv har Tolden, end før, da den var forpagtet bort, saa og den, som tager imod 20 og skri-

3. Konsumtionsforpagteren, Hofagent Ditlef Kirketerp til Dronninggaard ved Randers.

5. pro Meritis = for Fortjenester.

ver 6, ham loves en god Købmandsgaard og vidtløftig Næringsbrug efter 10 Aars tro Posekigertjeneste.

7. Den der kan give begribelig Underretning, hvorfor der haves saa faa Delinkventsager i Højesteret, som angaar Toldere, Konsumtionsforvaltere, Kontrollører, Strandridere, Posekigere etc., loves i Præmie Medaljen med Devise paa den ene Side: *Vivimus ex rapto* — og paa den anden Side 2 forgyldte krumme Hænder.

8. Den Købmand, som har lært den Kunst at stikke Øjnene ud paa Tolder og Kontrollør, ham loves af een eneste Ladning fra Bordeaux 6 Pramme fulde uførtoldet Vin og fransk Brændevin.

9. Mon der ikke blev vundet mere ved at tage en taalelig Told af 7 Pramme end en umaadelig af hver syvende? Hvo der kan putte dette problematiske Spørgsmaal ind i det ærlige Generaltoldkammer, ham loves et Anker fransk Brændevin for 5 Rdl. 3 Mk. og Ankeret i Købet.

10. Den der grundig kan bevise: *a* at fri Indførsel af det, som ikke er Landets eget, imod en taalelig Toldafgift, var Kongen og Landet nyttigt, og at derimod den overhaandtagende Snighandel er begge skadelig, *b* at den fornærmende Brændevinsforordning er en Ulykke for Landmanden i Almindelighed og ikkun nyttig for nogle faa egennyttige i hver Egn, *c* at den trykkende og til Dels himmelskrigende Ekstraskat ufejlbar maa løbe ud i alt for mange Grene, siden den er saa uklækkelig til sin rette Bestemmelse, *d* at en aftvungen Ed for Rodemestere og Medhjælpere, som strider imod Guds og Næstens Kærlighed, har slet ingen forbindende Kraft — ham loves et

7. *Vivimus ex rapto* = Vi lever af Rov.

Begplaster paa Munden og til Agtelsestegn Medaljen med Devise: Ne sutor ultra crepidas!

11. Hvo der kan sige, hvad Valuta Gejstligheden paa Landet har for dens store Konsumtionsskat, som blev paalagt deres Formænd for den Frihed at brænde Brændevin til Fornødenhed, men nu er dem betaget, og Skatten ligefuldt staar ved Magt — ham loves at købe sig en Stodderpose til for nødvendig Brændevins Udkænkning.

12. Den Bonde, som siden sidste Brændevinsforordning hver fjortende Dag kan sælge 20 Potter hjemmeavlet Brændevin, loves *a* alt det Egnens Rug og Byg, som til lettere Pris skulde sælges i Købstaden, *b* al den Ølbærme og Tilsætning gratis, som de mindre dristige eller fattige haver at undvære.

13. Den Justitsbetjent og karakteriseret Herredsfoged, som er overbevist om, at næsten hver Bonde i hans Distrikt brænder Brændevin, og ikke alene tier, ikke alene afholder Borgerskabet fra al Undersøgning, men endog lærer Bonden adskillige Kneb, ham loves anselige Dusører af hver saadan By aarlig, saasom Rug, Gryn, Brænde, Ost etc., og desuden skaffes ham fri Tømmer- og andre Vogne paa første Anfordring.

14. Den Møller, som kan beholde nødtørftigt Levebrød ved at give sine Møllegæster en Drik godt Øl og et Stykke Mad til Mølleskænk, naar Nabomølleren er dristig nok til at holde sin Brændevinskedel stedse varm for at lokke Gæster til sig — ham loves den Frihed at male for halv Told eller at lade sine Kværne alt for ofte staa stille.

15. Naar vore tandløse Køer skal holde Livet, vore unge Kalve og Tvillinglam opklækkes, vore Svin fedes

10. Ne sutor ultra crepidas! = Skomager, bliv ved din Læst!

ved rent Korn alene, som i nogle Aar dog har været utilstrækkelig nok til Mennesker, saa spørges: Hvad kan være Aarsag saa vel til Kornets som til alle Slags Fødevarers usædvanlige høje Pris andet end Brændevinsforordningen? Hvo som herom kan give udførlig Oplysning, loves et Maaltid Spøl for sin egen Mund af Snigbrænderen.

16. Hvo der kan forklare, enten det er gavnligt eller skadeligt for Kongen, sundt eller usundt for Landet, til Ære eller til Vanære for Økonomi og Politik, at vi køber fransk Brændevin fra alle Søstæder for lettere Køb end vort eget danske Brændevin hos Snigbrænderen paa Landet — ham loves et martrende Forraad af Gigt, Podagra og Stensmerter, som naturlige Følger af det franske Brændevin, og desuden den store Kobbermedalje lig den, der er Brysttegnet paa den faldende Syge, med Devise: *Risum teneatis amici!* Det er: Grin os dog ikke ud som nogle Tossier!

17. Mon ikke megen Ødelæggelse paa Landet og de ødelægtes himmelskrigende Ønsker kunde være forebygget, om hver Kobbersmed fra Brændevinsforordningens Begyndelse i vor Tid og siden eengang hvert Aar, nemlig den Dag, han gik til Guds Bord, solenniter var og endnu blev taget i Ed, ej at forfærdige eller reparere nogen Slags Brændevinsredskab til Bonden? Eller, mon det er kristeligt at tie stille til, det er at tillade, saadant Kobbersmedenes alt for fristende Salg og siden lade ødelægge den Bonde, som har købt og bruger Brændevinsredskab? Hvo herom tør give Oplysning, loves Medaljen med Devise: *Gloria ex vastatione rustici.*

16. *Risum teneatis amici!* = Barer Eder for Latter, Venner! (Horats).

17. *Gloria ex vastatione rustici* = Ære fra Bondens Ødelæggelse.

18. Da det er aabenbart, at Kornet ikke er blevet lettere, at Købstadmanden ikke er bleven rigere, at Fylderi ikke er bleven mere indskrænket, men at mange fattige Bønder er bleven rent forarmede ved Brændevinsforordningen og dens Følger, saa ses ingen anden Aarsag til dette Forbuds Vedvarende end denne, at brænde Brændevin paa Landet skal herefter være lige saadant en Regale som enten at skyde i Vildtbanen eller at fiske i de kongelige Søer. Hvo som kan give anden Oplysning, loves Medaljen med Devise: Stat pro ratione voluntas.

19. Da det er lettere at ødelægge een Undersaat ved en anden og at føre den fortrykte Bonde Fjender paa Halsen i Fredstid end at ophæve al Brændevinsbrænden paa Landet endog ved Brugen af den mest suveræne Magt, saa har nogle villet opfinde at lægge en Skat paa Bondens Hartkorn, en Mk. Tønden aarlig for den Frihed at brænde Brændevin til Husbehov. Men hvo indsaa ikke den Fornærmelse, at den Bonde, som aldrig har haft Brændevinsredskab, og som aldrig brænder, (hvilket Tal nu udgør de 2 Parter af Bondestanden), lige saa vel skulde indskrives til denne Skat som de, der har gjort sig store Fordele af deres næsten altid varme Brændevinskedel, hvilket er baade Uret og ubilligt. Thi udgives dette Forslag, at hver Proprietær skal til Kongen svare 1 Mk. aarlig af hver Tønde Hartkorn paa hans Gods og saa reparere denne Skat paa de Bønder, som brænder. Skulde da nogen befindes at brænde, som ej har ladet sig tegne til Skatten, da har Proprietæren Fuldmagt at handle forretningsmæssig med dem. Den samme Fuldmagt skulde største Lodsejer have over alle der boende Selvejere, Præster, Degne og Skoleholdere, som har

18. Stat pro ratione voluntas = Viljen gaar frem for Fornuften.

over 1 Tønde Hartkorn i Brug og brænder. Alle andre, som opholder sig paa Landet og har enten slet intet eller mindre end 1 Tønde Hartkorn, burde give 4 Mk. aarlig for Brændefrihed, efter at de først havde ladet sig antegne, og for alle disse Penge skulde største Lodsejer i hvert Sogn under Præstens Revision være ansvarlig, lige som og have Ret til at straffe dem forordningsmæssig, som enten brændte uden at være indskrevne, eller og som solgte i store og smaa Partier uden erhvervet Privilegium. De komplette Herregaardes Mænd og de største Lodsejere, som denne Inspektion tilkom, skulde have Frihed at brænde uden at give Afgift deraf og altsaa at nyde godt af det dem forhen meddelte og indtil denne Dag dyrt nok betalte Privilegium. Hvo der kan faa denne Forordning udvirket, ham loves Medaljen med Devise: Præmium agri, justi ac boni Regis.

20. Hvo som kan give den sande Aarsag, hvorfor vore Fabrikker ikke kan holde Pris med de udenlandske, og hvorfor saa mange af dem gør Opbud, ham loves en tredobbelt Præmie, for det første den Frihed at slaa en Kordon for alle vore Søstæder til Holland, for det andet at betage alle vore Entreprenører deres Rang og Karakter, for det tredie Ret til at indskrænke deres luksuriøse Levemaade.

21. Hvo der nænner at beskæmme os med den Overbevisning, at vort ostindiske Kompagni blot for Kaffe, The og Porcellæn drager flere Penge ud af Danmark, end alle vore Stude og alt vort Kvæg kan indhente, ham loves at samle Rølleker og Ærenpris og Hyldeblomster og deraf at gøre sig en Slags blodrensende

19. Præmium agri, justi ac boni Regis = Den retfærdige og gode Konges Landbrugspræmie.

The, som mindre bekostelig drikkes af de Thekopper, som forarbejdes herhjemme.

22. Hvilken Sangvinikus og Flegmatikus, som rent ud vil skrifte, hvad Fordel han har fundet ved Kaffe, og hvilken Melankolikus og Kolerikus, som rent ud vil skrifte, hvad Skade han har fundet ved Kaffe, ham loves Frihed at nedlægge en saa bekostelig, saa unyttig, saa skadelig Drik.

23. Hvo der kan sige den sande Aarsag til den overævnelige Understøttelse, som det asiatiske Kompagni har været nødt til at tage imod paa hele Landets Bekostning, ham loves Konferentsraad og andre høje Titler tilligemed al den prægtige Levemaade, som deraf flyder.

24. Hvo der vil paatage sig at indsynte med sødt eller med surt eller med bedsk nogle af Landets Produkter, saasom Faareknebler, Hunde- og Katteskarn, Rotte- og Muselorte etc. etc. og sende over til Kina og til andre fraliggende Lande, ham loves, at hines Indbyggere skal finde lige saa høj Gout i disse, som vi i deres dyre Produkter, med mindre deres Smag skulde være mindre fordærvet end vores. Med denne Tuskhandel kunde ogsaa spares paa vort Sølv, om det ikke allerede er borte, saa og kunde Næringsvejene mærkelig udvides ved ny Bestillingsmænd, hvorpaa vi for Resten har ingen Mangel, nogle ringere, som skulde indsamle disse Produkter, nogle større, hvis Forretning blev at separere og indsynte dem, og atter andre, som skulde holde Bog over Indtægt og Udgift. Men paa det denne nye Handel ikke for hastig skulde krepere af et Stikflod formedelst sin egen ødelæggende Fedme, ligesom andre vore Kompagnier og Fabrikker, da maatte disse Bogholdere ingen Rang eller Karak-

ter nyde, uden maaske denne: Hr. Stercorarius. Dog burde de rangere med mange andre uværdige Raader.

25. Da de fleste Karakterer baade bliver alt mere upassende saa og ikke er saa danske, som vor danske Epoke udfordrer, til lige Ære for Sælgeren og Køberen, saa spørges, om det ikke var bedre at indføre følgende Titler: Hr. Hemmelige Talers Raad, Hr. Underskrivningsraad, Hr. Opvartningsraad, Hr. Lovtrækkerraad, Hr. Bukkeniksraad, Hr. Kinafarerraad, Hr. Forslags- og Hr. Bagslagsraad, Hr. Snyltegæstraad, Hr. Papasøns- og Hr. Slægtskabsraad, NB. disse to burde have een og den samme Rang, Hr. Præstekaldsraad, Hr. Jordegodsraad, Hr. Studekøbsraad, Hr. Landsugerraad, Hr. Kornpugerraad, Hr. Gnierpindsraad, Hr. Tyrepiskraad, Hr. Fyldevomsraad, Hr. Betlerraad, Hr. Jabrodersraad etc. Hvo som herom tør give sit udførlige Betænkende, loves gratis den Karakter: Hr. Danskhedsraad.

26. Hvo der kan overtale Rigets større og mindre Rangspersoner og alle andre formuende at forære Kongen til sin Gælds Betaling alt deres forarbejdede og ufornødne Sølvtoj indtil Spiseskeer med samme Ædelmodighed og Redebonhed, som Forfædrene gav deres Sønner til Gidsler, og som deres Koner og Døtre gav deres Guldsmykker for at udløse en fangen Konge, ham loves 20 Tønder Guld eller en Præmie af samme Værdi, som det københavnske Kirkefad har kostet.

27. I Anledning af de gamle danske Regenters, især Dronning Margrethes og Christian den Fjerdes, aarlige Rejser til alle Provinsers Herredage, hvorved de selv opdagede meget, som ellers maatte blive skjult for dem, udsættes Medaljen med Devise: Fide, sed cui, vide. Det er udlagt: Naar Katten er borte, raader

24. Stercoration = Gødskning.

Musene sig selv! for den Husfader, som kan bevise, at han selv ved hver Lejlighed ser til med sine Tyende uden at nøjes med nogle Hyklers og egennyttiges Efterretning, der mest gaar ud paa deres egen Fordel og paa Husfaderens saa vel som Medtjenernes Skade.

28. Hvo der kan retfærdiggøre de danskes herskende Lyst til Kaffe, The, Cappers, Bombas-Asia etc. etc., ham loves et adeligt Vaaben, som præsenterer 3 Liljer og en Abekat.

29. Hvo der vil lære den københavnske Stodder og Daglønner og Vedhugger, at en Skofte og en Spegesild er sundere og lettere Frokost end brændte Kaffe-bønner, Malt med Vand i, Sukker og Ildebrand, Summa 6 Sk., ham loves af Økonomikollegiet Medaljen med Devise: pro Luxus.

30. For den bedste Ode over Rigdom og Gerrighed, over Fattigdom og Hovmodighed, over Forslageriet og Uegennyttighed, over Justeriet og Retfærdighed, over Købmandskabet og Billighed, over Pibekraver og Nøjsomhed, over Bønder og Ubedragelighed, over den jyd-ske Degn og hans fornødne Udkomme — ham loves Medaljen med Devise: Non ens.

31. Den Skildrer, som saa livagtig kan skildre en Hof- og Statsmand, at man kan kende ham fra andre Mennesker, ham loves en udstoppet Kamæleon; thi med en levende Kamæleon, som ikke kan opholde sig under vort Klima, er han lige saa lidt tjent som med en Hof- og Statsmand selv.

32. Samme Præmie udsættes for den Skipper, som sejler lige saa godt imod som med Vinden, for den

27. Fide, sed cui, vide! = Tro, men se til, hvo! (Se dig for, før du stoler paa nogen).

30. Non ens = en Uting, et intet.

Skytte, som peger i Øster og skyder i Vester, og for den søde Mund, som kysser og saarer paa een Gang.

33. I den underste Luftkreds, som omgiver vore Hylde, har nogle enfoldige Indsidderkvinder for en Maanedes Tid siden set et Luftsyn, hvilket de for dets Usædvanligheds Skyld vel ikke har kunnet beskrive, men dog gjort sig adskillige Anmærkninger og Profetier af samme. Een troede, at det skulde betegne vor frie Handel paa det sorte Hav og Produkter fra samme. En anden, at det skulde betyde en Københavnerfarers Forlis, som var ladet med bar Zinnober. En anden, at der forestod os en sørgelig Tid i Aaret 1787. En anden, at vi ved dette Syn, med en almindelig Bedrøvelse, uden mindste Misundelse, skulde erindre os den fornuftige og store preussiske Konges Død. En anden, at smaa Folk ogsaa vil gøre sig en Ære af at finde paa noget nyt i deres lille Fag. Og atter en anden vilde deraf udlede det største og maaske eneste Sparsommeligheds Tegn fra Hovedstaden. Hvo der nu kan sige, hvilken af disse Kvinder, der har truffet den rette Udtydning, eller hvo der kan give en anden og rettere, ham loves en sort Almanak.

34. Den Bondekarl, som kan bevise, at han har snydt sin forarmede Madfader for 36 Rdlr. i eet Aar med at tage imod Svendesæd, baade Korn og Foder, som han har solgt i Stedet for den anbefalede Pengeløn, som ordinær er 10 Rdlr., ham loves sin Madfaders Gaard i Fæste om 3 Aar.

35. Den Jorddrot og Herremand, som tværtimod det kongelige Bud ser igennem Fingrene med en saa uegennyttig Tjenestekarl, loves oftere og højere Indfæstning end andre og desuden Betlermængdens Forøgelse til 73 pro Cent.

36. Den Herremand, som ikke tager Vederlag i Have,

i Vedkast eller i andre Maader af den fattige eller hans Familie, for hvilken han er anskreven, ham loves til Præmie et Par lange Æselsører. Men hvor findes Liebhaber til denne Præmie?

37. Den edsvorne Rodemester og Medhjælper, som vil soulagere en og anden fattig, ham loves den Maanedssygdøm, som angriber baade Hukommelsen og Hørelsen og Mælet hver Maanedes første Dag, men forsvinder inden Aften og har ingen farlige Følger.

38. Den Jorddrot, som køber Herregaarde til overdreven høje Priser uden straks at kunne betale det halve af Købesummen, ham loves Monopol paa at udsuge Bønderne indtil Blodet ved Fæstebreve, Poster, Skifter, pinligt Hoveri etc. og altsaa paa at være Kongens og Landets haardeste Fjende.

39. Den Jorddrot, som kan bevise, at han efterhaanden har købt 8 à 10 Herregaarde og ikkun beholdt hver af dem saa længe, indtil han havde forringet Gaarden og udsuget Godset, ham loves Rang, Gang og Sæde iblandt de adelige Trækfugle og Assignment paa de arabiske Telte.

40. Den Herremand, som for at conservere Godset sætter paa Brøstfæld og Besætning alt, hvad umyndige Børn burde arve af Forældrenes Sved og Møje, ham loves Frihed for tredie Mands Indsigelse, og at ingen maa være Formynder uden alene Godsets egne Trælle, som skal tude i eet Horn med Herremanden.

41. Den Herremand, som er bleven vred paa en Karl for en ringe Forseelse, eller som ikke kan faa et overdrevent Gaardfæste af ham, loves Frihed at levere den Karl, og ingen anden, til Kongens Tjeneste, der altsaa skal passere for et Tugthus eller Slaveri. Lige-

37. soulagere = lette, hjælpe.

39. Assignment = Anvisning.

ledes loves den Herremand Frihed til at lade den Karl staa i Krigstjeneste i 20, ja flere Aar, som ikke vil give ham hver Skilling af sin Ungdoms Fortjeneste til Indfæstning for en øde Gaard.

42. Den Foged, som kan forskaffe en tjenstdygtig Karl sit Fripas uden at have gjort Mønstring, loves 20 Rdlr. i Dusør, og den Regiments Feltskærer, som vil attestere denne Karls Udygtighed, loves 4 Dukater.

43. Den Proprietær, som med koldt Blod kan høre sine Bønders indstændige Bønner om lidt Foderhjælp i Foraaret og nægter samme paa Grund af, at det skal strøes op under hans Stude i Folden om Sommeren, ham loves at faa sit Kød hjerte omskiftet til en Flintesten og som et Udmærkelsestegn Medaljen med Devise: Den nidske Nabal.

44. Bønder, som er underkastede en Forpagters Behandling, loves den Præmie at nyde lige Del med lejede Bæster.

45. Den fornuftige Bonde, som kan opdage en mere symmetrisk og kristelig Maade at tage og yde Korn-tiende paa end den modsatte hidtil brugelige — da nogle Tiendetagere ikke er at fornøje, uden de maa udlede Bondens bedste Ager sig til Tiende, det Bonden maa se paa og tie til, dels fordi han har med sin Husbond at gøre, dels og paa det han før kan blive ekspederet. Andre Tiendetagere, især uvedkommende Herremænd og Forpagtere, som ikke maa faa den Tilladelse, men bliver tilholdt at tage deres Tiende, hvor den falder, opholder den stakkels Bonde saa uforsvarlig længe, dels ved at kærve med Mand for Mand 3 Dage i Rad i een eneste Vang, dels ved at gaa i Tøf-

43. Sigter aabenbart til Ejeren af Rask, Kancelliraad **A n d r e a s B j ø r n**, hvem Dalhoff stod i et spændt Forhold til.

ler og tælle en hel stor Bys Rugvang, dels ved at bie i 2 Dage i Stedet for i 2 Timer med at møde efter Advarsel, ved hvilket det ofte er sket, at en Bys Korn enten alt eller til Dels ved indfaldende og vedvarende Regn er bleven staaende paa Marken i 3 Uger, efter at Tienden er bortført, og siden bedærvet er kommet i Hus. Andre Tiendetagere, som ikke selv behøver Tienden og ikke kan faa saa meget i Penge for den af Bønderne, som de vil, som tillige frygter for mislig Behandling af nogle Bønder, lejer Tienden bort til nærgrænsende Herremænd eller pantsætter den til Kreditorer, som efter Behag mishandler den sig uvedkommende Bonde for at komme skadesløs fra sit Dyrekøb eller til sine Renter. Andre Tiendetagere, som indser, hvor nødig Bonden kan undvære sit Foder for sin Avlings og Gødnings Skyld, hvor overævneligt han spenderer for at beholde samme, og hvor ugerne han vil spille den kostbare Indagningstid paa at køre 2 à 3 Tiender bort, hvilke Rejser ofte medtager en hel Dag, de opskruer efterhaanden Tienden i det uendelige og paa nogle Steder tager 14 Mk. af Tønden for 1 Tiende. Endelig betjener mange trædske Bønder sig af en Tiendetagers enten Godtroenhed eller Uerfarenhed eller Magelighed eller Ædelmodighed til at give ham quid pro quo, baade i Henseende til Qvantitas og Qualitas. — Den Bonde nu, som kan opdage en kristeligere og fornuftigere Tiendemaade, ham loves for sig og sin hele Stand Frihed at betale for alt hans Korn til alle tre Tiendetagere sin Tiende i Skæppekorn, nemlig til hver Tiendetager 3 Skp. Rug eller 4 Skp. Byg (alt efter Egnens Beskaffenhed) af hver Td. Hartkorn, hvilket Korn han med det anbefalede Udmaal skal levere til hver Tiendetager inden næste Aars

10. Februar. Og skal Tiendetageren have Frihed ved to Mænd at udpante samme hos den mislige Betaler.

46. Hvilken Bonde, som kan opdage en bedre Kvægtiendemaade end den hidtil brugelige, som dels løber ind i det tiggeragtige og omstrejfende, dels er megen Underslæb underkastet, ham loves for sig og sin hele Stand Frihed at betale til alle 3 Tiendetagere 6 Sk. af hver Tønde Hartkorn, hvilke Penge kan være Valuta nok nu, da Biavlens lakker til sin Undergang, saa vel som ogsaa Gaase- og Lammetillægget siden Udskiftningen. Ham loves og at taksere Husmændene paa 2 à 7 Skp. Hartkorn for 4 Sk. aarlig i Kvægtiende til alle 3 Tiendetagere, saa vel som og aldeles at befri de jordløse Husmænd, der dyrt nok betaler 1 à 2 Faars Græspenge.

47. Hoveribonden, som levnes slet ingen Tid og Evne til at forbedre og raffinere paa sin Avling, ser ingen anden Nytte af de i Almanakken anbragte Landvæsens Regler, end at hans Hovarbejde er blevet og bliver ham utaalelig, især hos de Herremænd, som med Bondens og hans Bæsters Slæb vil blive ved at sætte disse Regler i Udøvelse; thi tilkender han disse Forslags Mestere som en velfortjent Præmie den store varme Sukkertop, som Soen fandt i Porten og aad.

48. Den Jordbruger, som fattes baade Føde og Arbejde til sine Folk om Vinteraftener, ham tillægges det som en Præmie at besætte en Tønde Land hvert Aar med Kartoffler, deraf at bespise sine Folk, som en Time efter Maaltidet var lige saa hungrige, som da de gik til Bords, som altsaa hundesultne spiser en dobbelt Portion Øllebrød og Mælkegrød om Morgen; deraf ogsaa at fabrikere Stivelse, Kager og Kaffe, hvis

45. qvid pro quo = et for et andet, et x for u.

Fortrinlighed bestaar alene i Fordom, i Umage og en forventt Smag.

49. Hvo som med sin egen Præsts og med 4 fattiges beedigede Attest kan bevise, at han af 40 Læs Kløver i en hel Vinter for intet har født 2 fattige Mænds 2 Køer og 4 Faar, som ellers var døde af Sult, at han af 30 Tdr. Kartofler har givet Sognets fattige 3 Tdr., at han af 200 Alen Lærred, en Vinters Spind, har givet 2 fader- og moderløse Børn hver 11 Alen til 2 Skjorter og 2 Særke, at han af 200 Alen Frakketøj, Hvergarn og Drejl har klædt 3 nøgne Børn, at han har sat et forsvarligt Jorddige om en fattig ubeslægtet Enkes Toft, som før blev opædt af hans egne Høveder, at han af sin forøgede Bi- og Lammeavling aarlig gør et frivilligt Offer af den sjette Part til husarme og trængende, at han aarlig uddeler den halve Del af sine indtagne Renter iblandt de fattige etc. etc. Hver af disse tilkendes, med større Ret og Ære end hin Møller hos Malling, den store Medalje med Devise: For store og gode Handlinger. Dog iagttages, at den attersterende Præst maa absolut ikke være et Lem af noget vist Jordselskab, thi i saa Fald troes hans Attest ikke.

50. De derimod, som ædsker Præmier for saadanne Handlinger, der grunder sig alene paa egen private Nytte, henvises til det lettroende og ubegribelige Landhusholdningsselskab og til dettes uefterrettelige Lømmere.

51. Det langkjolede Lem af Landhusholdningsselskabet, som for 10 Rdlrs. aarlige Indskud er berettiget til at give de løgnagtigste Attester, loves 1 Mk. af hver Præmie Rdl. for at gøre 20 til 200 Frugttræer, for at gøre 80 til 800 Favne levende Gærder, for at gøre nye Diger af dem, som for den største Del er 40 Aar gamle og satte i Formandens Tid, for at sætte 40

Læs Kløver i Stedet for 4, for at gøre det Frakketøj til een Vinters Arbejde, der dog til største Delen for 8 Aar siden er opslidt.

52. Et bestukket Commissorium leveres 6 Flasker Rhinskvin hver Aften til lige Deling foruden fri Rejse og Diætpenge.

53. Da det er befunden, at Gaaseavlens over alt er nedlagt i de Egne, hvor Marken er udskiftet, saa udsættes en Præmie for den, som kan opfinde et andet Skrivemiddel end Gaasefjeren og et bekvemmere Leje end paa Gaasefyld, hvilke begge Dele om faa Aar skal blive umulige at overkomme. Præmien bestaar i 3 Pd. hvide Hane- og Kapunfjer, som ikke nytter Soldatesqvens Hatte, men kunde bruges til Penne, og i 3 hørstoppede Dynner, hvortil aarlig gives Anvisning paa nærmeste Magasin af det der formindskede, forsømte og opraadnede Hør, som Bonden ellers skal tage imod i Stedet for sit friske og overvægtige Hør.

54. Da det er baade ret og billigt, at en uduelig og uordentlig Bonde, som hvert Aar forringer Gaard og Gods, bør sættes fra sin Gaard, saa spørges, hvilket er rettest, enten at sætte ham fra Gaarden efter 3 à 4 Aars slette Husholdning, da hans Tilstand er endnu taalelig, eller at lade ham hænge ved Gaarden, indtil alt er ruineret og øde, det man enføldig nok kalder Medlidenhed. Den slette Bonde, som herom kan give den bedste Oplysning, loves et saa anseligt Overskud for Besætning og Brøstfæld, at han og Familie ikke skal have nødig straks at gribe til Betlerstaven.

55. Hvo der kan give den kristeligste Forklaring over, hvor yderlig den Fattigdom skal være, som fritager fra Ekstraskattens Svarelse, ham loves disse Præmier: 1 liden Jerngryde til 24 Sk., 1 lidet Skrin uden Laas og Nøgle til 10 Sk., 1 Vadmel's Skørt og

Trøje til 3 Mk., 1 Par nye Strømper til 14 Sk. Summa 1 Rdl., det sidste af en Landsbyindsidders udsatte Ejendom til 1 Aars Ekstraskat.

56. Hvo der kan tilfredsstillen en edsvoren Medhjælper Samvittighed, som først lovmæssig har gjort sin Ed paa at fremme den fattiges bedste og siden forordningsmæssig har gjort Ed paa at lade optegne endog den fattigste til Ekstraskatten, ham loves Frihed at spille med Eder som med en Bold.

57. Men den Rodemester og Medhjælper, som bryder en aftvungen Ed, den han som kristen ingen Grund finder for i Guds Ord, han trøste sig ved at have adlydt Gud mere end Mennesker. Hvo herom kan give Oplysning loves den store Medalje med Devise: Male juratum, pejus servatum.

58. Hvo der kan trænge igennem med det Projekt, at Ekstraskat af Papegøjer, af alle Slags Jagthunde, af Kanariefugle, af uforholdne Rideheste, af Karether, Chaiser, Diabler, Phaetons, Jagtvogne, Portechaiser og Skødehunde var mere kristelig og fornuftig end Ekstraskat af den husarme og Betleren, ham loves en skattefri Bologneserhund og en Fløjlskynde at lægge den paa.

59. Hvo der kan faa indført hver fattig i et Sogn til Ekstraskatten, ham loves denne Skat til Forpagtning over et helt Herred paa 3 Aar, om Fanden ikke forinden tager ham, eller han dør en voldsom Død.

60. Den Pebersvend uden for Rangen, som kan bevise, at han har mere end sit forholdne Udkomme enten af Bestilling eller af Renter eller af Jordegods, ham tillades det at udvælge, hvilke 10 fattige i Sognet, som

57. Male juratum, pejus servatum = daarligt svoret, værre holdt.

58. Diable = Kaleche. Phaeton = let, aaben Vogn med en Skærm foroven.

han vil betale Ekstraskat for, eller hvilke 4 moderløse Børn uden Godset, som han vil klæde og føde, saa og skænkes ham Medaljen med Devise: In Honorem Coelibatus.

61. Den Magistratsperson, hvis hele Liv har været en Kæde af Uretfærdighed, og som i sin høje Alderdom bygger et Hospital for at forsone for sine mange begangne Synder, ham loves tempereret Hede i Helvede.

62. Den Dommer, som i det uendelige kan udsætte Processer for den mindre formaaende, som han forudser har Ret, alt under Paaskud af bedre Oplysning, ham loves det fuldeste Køkken her, men den største Mangel hisset.

63. Den Prokurator, som gør eet med hin Dommer, loves 2 Rdlr. for hver Dag, som han møder paa Tinget og begærer Opsættelse eller ufornöden Interlocutorii Kendelser.

64. Det enfoldige Vidne, som med Dommerens Tilladelse skal nødes til at underkaste sig en Tingstuds og Rabulists forvildende Spørgsmaal, ham gives Frihed til at sige Ja og Nej paa eet og samme Spørgsmaal.

65. Den der kan opbie et Skiftes Slutning i 40 Aar, loves Regres og Valuta annammet i Skifteforvalterens eller hans Arvingers Stervbo i fjerde Led, efter at de sidste har gjort Ophud.

66. Den Overformynder, som tager sig Magt til at bestemme til Formynder for hine Bønderbørn, hvem han vil, ham loves baade Kapital og Rente, Arvingerne derimod Bettelstaven.

67. Den Kapitalist, som tvinger en trængende Laa-

60. In Honorem Coelibatus = Til Cølibatets Ære.

63. Interlocutorii = Kendelser i Bipunkter i en Proces.

65. Regres = Krav om Skadesløsholdelse.

ner til at give sig Obligation paa 1000 Rdlr. og har dog kun laant 700 imod god Pant, ham loves 4 Alen Hamperreb til en Strikke.

68. Den Landmaaler, som paatager sig at opmaale og udskifte en By paa 42 Tdr. Hartkorns jævne Land i 4 Aar, og det iøvrigt saa uretfærdigt, at han ingen Betaling tør paastaa, ham loves at opmaale Havets Bund med en Sten om Halsen.

69. Hvo der paa behørig Steder vil anmelde, at vore Land-Physici og Provinsial-Chirurgi er bleven overmaade magelige, ødsle og stolte ved den paa Publici Bekostning tiltryglede Pension, og at den fattige, for hvis Skyld de efter Ordre salareres, med Foragt og Haan bliver afviste, ham loves at arve som bedste Barn, undtagen Skifteforvalteren, efter en saa unyttig Pensionist.

70. Hvo der vil bekoste 14 Alen godt Egetræ til en Galge at hænge den i, som uden bevislig Ild- eller Vandskade gør Opbud til sine troskyldige Kreditorers ubodelige Skade, ham loves Tømmer til 14 Binding Hus af hele Amtet.

71. Hvo der kan bevise, at et Hestetyveri paa 10 Daler er farligere end en forsættelig Bankerot paa 10000 Rdlr., naar kun den kongelige Fordring kan betales, ham loves Magistratens Undsætning mod Betaling i paakommende Tilfælde.

72. Hvo der kan give Oplysning om, hvoraf saadan en grov Tyv siden lever, ham gives Anvisning paa Tyvens forstukne Lager.

73. Hvo der kan faa udvirket, at saadan en Tyv maa anholdes af enhver Kreditor, som ikke er sket Fyldest, naar han har samlet noget eller bruger nogen Næringsvej, ham loves Medaljen: Tag, hvad dit er, og gak!

69. salareres = lønnes.

74. Den Magistratsperson eller andre, som under noget Paaskud antager sig saadan en Tyvs Sag til hans Bos Konservation, ham gives den Præmie: at staa i Tyvens Sted.

75. Hvo der kan indrette en kortere og lettere Maade at komme til sin Ret paa end gennem Herreds- og Landstinget og Højesteret, hvorved ofte en Mands Levetid og hans hele Formue hensvinder, ham loves den Præmie at forklare og afgøre sin Sag for 4 fremmede Mænd i næste Herred, for hvilke og skal møde Kontraparten med lige saa mange fremmede Mænd. Dog skal de begge med Ed forbindes til at dølge deres Navn, Stand og Tilstand, saasom denne Kundskab oftest er en Aarsag baade til Uendelighed og til en god Sags Tab.

76. Men hvo der da kan sige, hvoraf vore Tingstude, vore Rabulister, vore Ulykkesfugle skal leve, ham loves at sælge til dem alle Skorstensfejerens, Natvægteres, Skarnagerens, Gadefejerens og Rakkerens ledige Pladser.

77. Hvo der kan give fysiske Grunde til nogle end- og svage Naturers Sejghed, Helbred og Varighed, ham loves en med hans Complexion og Styrke afpasset daglig Bevægelse, saa og en indskrænket Nydelyst ved Ceresis, Backi og Veneris Taffel.

78. Hvo der i hottentottisk Prosa kan oplyse, hvad Indflydelse de adelige og de københavnske Børns alt for tøjlesløse og uvirksomme Opdragelse har paa Staten, paa Husholdningen, paa Ægtefæller, naar disse kommer i Ægteskab, ham loves en hottentottisk Ordbog og Oplags Frihed paa samme, siden Moralerne i det danske, franske og tyske Sprog læses alene enten

77. Complexion = Natur, Legemsbeskaffenhed.

for Tidsfordriv eller for at se andres Fejl og ikke sine egne.

79. Da Luksus, samlet med Pengemangel, mere end usædvanlig Misvækst har gjort det, at alle Slags Fødevarer er stegne til saa høje Priser, som byder Bonden at sælge alt, hvad han kan undvære, og derimod forbyder ham at holde flere end de alleruundværligste Folk, hvorved Lediggængeres og Tiggeres og Tyves Tal nødvendig skal forøges, saa udsættes en særskilt Præmie for den Præst (enten 200 Rdlr. aarlig Tillæg til hans lille Kald, eller et langt bedre Kald ved første Vakance, eller sin Præstegaard afbrændt), som kan og vil forbyde nogen af sit Sogns fattige at gaa ud paa Tiggeri, uden han eller hun er forsynet med Præstens Attest om, at de faar intet Almissekorn i Sognet, om at de slet intet kan bestille eller intet kan faa at fortjene, om at de ikke selv har paadraget sig Armoden. Den Tigger da, som ikke kan fremvise sliig Attest under Haand og Segl, henvises uden Almisse.

80. Den Borgmester og Byfoged, som gør sig Umage for at standse alle NB. fattige Borgeres Processer i deres første Udbrud, endog ved at tvinge den fornærmede fattige til at bede om og betale Fred, ham loves et langt større Salarium nu end ved Sagens Uddrag saa og Medaljen med Devise: Friede ernehret.

81. Hvo der kan give Oplysning, om ikke Lotteri, og især det udtømmende, dog autoriserede Tallotteri, er større Hazardspil end noget andet forbudt Spil, ham loves en Qvaterne paa 4 Nuller imod behørig Afgift.

82. Siden Lotterier af Statsraisons endelig som et necessarium malum skal være til, uagtet de hverken finder Grund i Guds Ord eller i en fornuftig Økonomi, saa sættes en Præmie ud for den, som kan faa udvir-

ket, at den eneste højeste Gevinst i Klasselotteriet skal være paa 1000 Rdlr., 10 andre hver paa 500 Rdlr., 50 andre hver paa 100 Rdlr., 100 andre hver paa 50 Rdlr., og Resten af Gevinsterne hver paa 20 Rdlr. Herved blev Indskuddet mere forholdsmæssig delt imellem flere og følgelig Nitternes Tal indskrænket, herved blev og de lykkelige befriet dels fra de Fristelser, dels fra det Trygleri af Inspektøren, som tilforn overfaldt de lykkeligste. Den udsatte Præmie for dette Projekt bestaar i 12 pro Cent af 00000.

83. Den Stiftsamtmænd, som nogle Gange i Rad beroliger sig med en Provsts eller en Underretsdommers Forestilling og uden at lade det komme til den modsatte Partis Erklæring fælder en afgørende Dom, ham loves som et Varsomhedstegn Medaljen med dette Præg: Audiatur altera Pars.

84. Den tyske, franske eller anden Prins, som i et Misvæksts og knap Fodrings Aar udpiner Landet med paabuden Ekstrafourage til et Lyst-Campement, ham loves 1100 Dægger Huder af forhungrede Køer og Stude i Foraaret.

85. Den Rytter og Soldat, som i en liden Købstad ikke kan opholde sig, Kone og Børn med 5 Sk. om Dagen, da han hverken har lært Haandværk eller i dyre Aar kan faa noget at fortjene, ham loves Frihed at stjele til Fornødenhed, naar ellers hans Ryg, efter den haarde Krigsret, kan taale nok af Stigrem og Spidsrod.

86. Hvo der kan bevise, at en Bondes ringeste Gaardsdreng har mere at leve af end saadan en Kon-

82. Necessarium malum = nødvendigt Onde.

83. Audiatur altera Pars = ogsaa den anden Part (Modparten) maa høres.

gens Karl, ham loves Forstand til at udvælge alt andet frem for Kongens Krigstjeneste.

87. Hvo der kan indse, om der er nogen sand Fornødenhed i saa mange Garnisons Karle, der absolut skal falde Kongen for bekostelige, eller om disse Karle ikke meget mere holdes for de adeliges og andre fornemmes Emploi, saa at Faarene holdes for Ulvenes, mer end Ulvene for Faarenes Skyld, ham loves som en unyttig Lieutenant 100 Rdlr. og som en ditto Kapitajn 200 Rdlr. i Pension.

88. Den der kan udregne, hvo der er den største Tyv, enten Chefen eller den Gemene, ham tillades at sælge et Kompagni for flere og at købe et andet for færre Penge, saa og tillades det ham at føre Kongen paa Regning, hvad ham lyster, naar han kun har en Favorit i Statsraadet.

89. Den Regimentskvartermester, som forstaar at benytte sig af Officerernes Pengemangel, loves 50 pro Cent for at gøre Forskud, hvilket bliver ham et Bagskud, om den forud optagende Officer pludselig dør eller faar sin Afsked.

90. Den Mand, som formedelst sin Kones Ødselhed nødes til at gøre Fallit, tillægges det som en Præmie at sætte hende paa Børnehuset, Dagen før han trækkes i Slutteriet.

91. Den Mand, som i de 4 første Aar føjer og firer sin unge Kone i alle Ting, tilsiges pro Meritis den Præmie at være hendes Slave sin hele Livstid.

92. Den der foragter og er haard ved sin langt ældre Ægtefælle, loves en yngre, som paa den afdødes Vegne skal iagttage Gengældelsens Ret med velfortjent Rente.

93. Den Pige, der forlover sig med en Student eller Bondekarl, før hver af dem har faaet Brød og Gaard, loves den rare Præmie at se en ung og rig Enke sig

foretrukket ved første Vakance og desuden som et Agtelsens Tegn et cornu copiae med Bunden i Vejret.

94. Den smukke Pige i København 15 Aar gammel, den ditto i andre Købstæder 24 Aar gammel, den ditto paa Landet 30 Aar gammel, som drister sig til at love en erfaren Brudgom Virginitet, for hende udsættes den store Guldmedalje med Devise: rara avis in terra.

95. Hvo der kan bevise, dels om nogen besovet Kvinde paa Landet siden det første Aar efter den libertinske Forordning har siddet paa Vand og Brød, dels hvo der vil og bør lade hende sættte paa Vand og Brød, den loves uindskrænket Frihed til at besove eller lade sig besove efter Behag.

96. Den Karl, som vil befries fra at give enten det halve eller noget til sit Slegfredbarns Opdragelse i de første 10 Aar, ham gives denne Præmie: enten at rejse ud af Amtet med Fripas til 100 Rdlr. eller og at tjene Godsets Ejer for halv Løn i 4 Aar, da denne Tjeneste er ham et Asylum.

97. Den Ungkarl, som ægter en Enke over 50 Aar blot for hendes Gaards og Velstands Skyld, ham loves daglig Harme, myndige Befalinger, idelige Fattigdoms Bebrejdelser samt jævnlig Spy og Hoste.

98. Den gamle Enke, som lader sig overtale af en ung Karl til at ægte ham, loves adskillige Præmier. *a* Taalelig Omgang i de første 2 Aar, *b* Tungsindighed i de næste 4 Aar, *c* En Ambolts Ryg i de næste 2 Aar, og endelig *d* den paa Væggen afslikkede Melgrød indtil Enden.

99. Den gamle Mand, som ægter en ung Pige, loves Børn og Horn og Svogre nok, tillige som et Agtelses-

93. cornu copiae = Overflødigshorn.

94. rara avis in terra = sjælden Fugl her paa Jorden.

tegn 1 pro Cent af de Kys, som den unge Kone deler ud.

100. Hvo der ægter en Pige over sin Stand, loves Frihed til at høre hendes fornemme Slægt og Trudser med samme.

101. Hvo der ægter en Pige under sin Stand, loves den Præmie at skamme sig ved hendes Opførsel i alle Selskaber og som et Agtelsestegn den Huslighed og Tarvelighed, som forgæves søges iblandt de større.

102. Den Huholder og betroede Kokkepige, som kan oplyse, hvilken Hustyv er den farligste, enten den som stikker til sig og fylder sig selv i Smug, eller den som stikker til gamle Kællinger, Dragedukker og spiritus familiaris, hende loves et lettroende Herskab i samme Egn, hvor hendes fattige Familie bor.

103. Den Pige, som indtil sit 42. Aar beholder sin Mødom og siden lader sig gøre til Barnemoder, modtager Medaljen med Devise: Den kom ej for sildig, som blev hængt ved Lys.

104. Den Ungkarl, som beligger en saadan Pige, har fortjent Medaljen med Devise: Alle Svin er sorte i Mørke.

105. Hvo der kan give Underretning om, hvad Privilegium de Kjøbstad Indvaanere, der dog bekender sig til den i Landet herskende Religion, har paa *a* anden Gang at holde Bryllup, ligesom den første Gang uden nogen Præste-Copulation, der anses for noget aldeles uvæsentligt for Ægteskabet, *b* at afholde sig fra Guds Bord, saa længe han lever, til hvilket, han paastaar, ingen maa tvinges. Naar derimod vi Landsbymænd ligger hos et ugift Fruentimmer efter forud aftalt Ægteskabsløfte, førend Præsten for Betaling har givet sin Tilladelse dertil, da anses det som Lejemaal, og

102. spiritus familiaris = hemmelig tjenstagtig Aand.

naar denne Mand afholder sig fra Guds Bord over Aar og Dag, da skal han offentlig bede Menigheden om Forladelse — hvo der kan give Oplysning om Grunden til den førstes Frihed og til den sidstes Tvang, ham loves Medaljen med Devise: *Libertas epicurea Havniensium*.

106. Den Bondevært, som har giftet 2 Døtre fra sig, kan give den bedste Oplysning om, hvilken Trolovelse der var ham den bekosteligste, enten den første vedtægtsmæssige, da mange uden sønderlig Savn bidrog til samme og nu leverede igen det, de før havde modtaget, eller den sidste forordningsmæssige, da han ene maatte bære Byrden med at beværte hans og Svigersønnens nærmeste paarørende (hvoraf de fleste var udenbys) med Smørrebrød, Øl og Brændevin, siden han ikke kunde afspise en sulten Bonde med en Pris Tobak, som de store gør. Hvo herom giver den fornufdigste Oplysning, ham loves, at naar han skal holde Trolovelse med sin tredie Datter, da maa han udvælge den Maade, som falder ham mindst bekostelig.

107. Den Bondepige, der vil opbrænde eller begrave sit Silke Halsklæde, sin Damaskes Trøje og sin Brokades Hue, som hun har arvet efter sin salig Moder og Bedstemoder, og som hun kunde stadse med sin hele Livstid, hende loves den øverste Rang i Offer- og Gildes Selskaber, saa og 4 Rosiner og et lille Stykke Sukker i hendes Kridthus, endvidere et Papansigt til en Dukke og et lille Stykke Guldpapier til Mærke i hendes Salmebog. Hvo derimod, som er øm over og beholder saadant sit eneste Arvegods (da Herremanden tog alt det andet), hun skal gaa sidst op til Offers.

108. Erfarenhed lærer, at særdeles i Bondestanden

105. *Libertas epicurea Havniensium* = Københavnernes epikureiske Frihed.

bliver mange tossede Faar, mange skidne Søer, mange fordrukne Mærer og mange arrige Katte i Kvindeligheder paasmurt en stakkels enfoldig og fattig Bejler blot for hendes Medgifts og Udstyrs Skyld, som dog sædvanlig ikkun beløber sig til en Ko, en So, en Plag, 2 Faar, og dertil en Kiste og en opredt Seng. Disse vanhellige Ægteskaber kunde til Dels forekommes, dersom en Bejler i Stedet for at faa Medgift skulde som i gamle Dage købe sin Brud af vedkommende, da han dog vel ikke var saa gal at købe det slettere for det bedre, da og vore Piger lagde sig efter en menneskeligere Tænkemaade end nu, da de ved, at deres Medgift er Magneten til Brudesengen. Den Bondekarl, som kan faa dette Brudekøb iværksat, ham loves den fornøftigste og lækreste Pige for 10 danske Kroner, naar Kineserne bliver kede af dem.

109. Den Degn, som kan bevise, at hans Avlings Drift absolut skal koste ham 20 Rdlr. aarlig til Sognemændene, loves uden anden Appel at leve og dø en Stodder.

110. Den jyske Degn, som kan bevise, at han overevneligt nok har opdraget 2 Sønner til Kongens, Kirkens og Statens Tjeneste og i en Del Aar har holdt dem ved Akademiet, ham loves Sult og Armod paa sin gammel Alder.

111. Den Degn, som holder sig for god til at være Præstens Dreng og Sognemændenes Dusbroder, ham lover Præsten fri Gang til Annexkirken og Sognemændene et tomt Spisekammer.

112. Den Degn, som af blind Lydighed for sin Præst lader sig foreskrive andre Salmer end dem, Salmebogen anordner, ham loves den Præmie at staa i Præstens Køkken, indtil han bliver indkaldt, dog at han lægger sin Hat i Køkkenet.

113. Mon det er nogen Præst tilladt at sende sin Degn for sig til Annexkirken for at læse i Huspostillen, naar han for ondt Vejrs Skyld ikke selv gider rejse? Hvo herom kan give Oplysning, ham loves Mossins 3 Binds Postil at læse i, saa og Tilladelse til at springe de 2 Parter over i det, Bonden ikke kan begribe.

114. Hvo der kan faa fritaget de Degne fra at befordre bekostelige Provstebreve, som dels ingen Tjenestefolk holder, dels er saa fattige, at de ikke kan bære Brevdragere, ham loves Frihed til at udvælge en af Præstens mange unyttige Dagdrivere til dette vigtige, men Degnen besværlige og bekostelige Arbejde.

115. Den Student, som enten af Dovenskab eller Giftelyst tager imod et Degnekald i Jylland, efter at ham er lovet baade al fornøden Hjælp til sidste Eksamen saa og et Præstekald, for ham udsættes den Præmie at leve en Kæltring og at dø en Prakker, tillige gives ham Medaljen med Devise: *suæ quisque fortunæ faber*.

116. Den studerede Degn, som grundig kan oplyse, hvo der er den nyttigste Præst, enten den svinedumme eller den æseldovne, ham loves et Præstekald i Maaen, naar han har tjent som Degn i 38 Aar.

117. Samme Præmie udsættes for den Degn, som oplyser, hvo der er den nyttigste Præst, enten den som anvender næsten sin hele Tid i sit Kammer paa sine Indsigters Forøgelse i Filologi og Sprogkyndigheder, eller den som anvender den meste Tid til sin Menigheds Opbyggelse.

115. *suæ quisque fortunæ faber* = enhver er sin egen Lykkes Smed. — I dette Stykke, som i de fleste andre om Degne, hentyder Dalhoff til sine egne Forhold.

117. Andet Steds bemærker Dalhoff om Præsten Morten Woldum i Hvirring, at denne for sine egne Studeringers Skyld tilsidesatte

118. Samme Præmie udsættes for den Degn, som kan og tør bevise, hvad Indflydelse Præsternes Avling og Tiende har paa deres egen Bestemmelse, paa Kongens Kasse og paa Bondens Lettelse.

119. Samme Præmie loves den Degn, som kan give gyldig Aarsag, hvorfor een urolig og forsømmelig Præst har skullet afløse den anden i een og den samme Menighed.

120. Mon den Ynksomhed er kristelig, at en liderlig, fordrunken og højstforargerlig, ja ganske uduelig Præst faar Biskoppens stille Tilladelse til at tage sig en Kapellan? Hvilken Degn herom kan give Oplysning, ham forundes Fritagelse fra den Straf, som Loven for Enormiteter fastsætter.

121. Hvo der kan give den sande og eneste Aarsag til den jyske Degnetiendes Afskaffelse, endskønt den er befalet i Loven og aldrig ophævet ved nogen Forordning, samt Aarsag til de jyske Bønders Frihed at yde Degnen saa lidet og ringe Korn, som de selv lyster, ham loves den første ledige Skopudsertjeneste for en Kirkepatron til videre Forfremmelse, dog mod dette Forord, at han før Degnekaldets Tiltrædelse skal afstaa alle gamle Rettigheder, endog fra den Jord, som fra fordum af har ligget pro Officio.

122. Hvo der kan finde Rede i, enten Kirkesangen bliver ordentligere, eller Skolevæsenet forbedres, eller Bondens Udgifter lettes ved Degnstandens Nedlæggelse, ham loves den første ledige Skoleplads, naar han ikkun kan skrive sit Navn og læse i en dansk Bog.

123. Hvo der kan fastsætte og med uomstødelige Grunde bevise, hvorfor alt for mange forurettede Deg-

mange Pligter, han som syges Præst, som selvseende Madfader, som omgængelig Ven og Nabo var Gud, sig selv og det menneskelige Selskab skyldig.

121. pro Officio = til Embedet.

nes Klagemaal er frugtesløse hos den ham befalede Øvrighed, ham loves en saadan verdslig Øvrighed, som dels selv intet Jordegods ejer, dels ej staar i nøje Connection med andre Jorddrotter, og en saadan gejstlig Øvrighed, som har kaldet mange af sine Kuske og Tjenere til Degne.

124. Hvo der kan faa de jyske Degnes Pension til latinske Skoler afskaffet, paa Grund af at ganske faa faar saa meget Degnekorn, som kan føde dem og Familie, ham loves een Gang for alle den største Bondes hele Degnekorn, som er 1 Skæppe, det er ungefær en tyvende Del imod Præstens Tiende. Desuden loves ham en Æresstøtte oprejst af hver Degn inden 4 Aar af den bedste Stolpe i hans Udhus, om den ikke inden den Tid er opraadnet.

125. Den jordløse Degn, som kan bevise, at en rig Kirkeejers Hestestald er langt smukkere indeni end nogle af hans mange Kirker, ham loves Kirkegaardens Græsning, om den forud er ham betagen og tillagt en formuende Bonde, som selv har mere Jord og Græsning, end han kan bestyre.

126. Den Degn, som kan oplyse en Bonde om, hvad han skal gøre, naar Præsten enten af Gerrighed eller Magelighed nægter ham en Ligprædiken for 2 Rdlr., ham loves den ulovlige Frihed for 2 à 3 Mk. at synge en Salme over Graven, paa det den utrængende Præsts Caprice ikke skal komme den fattige Degn til Præjudice.

127. Mon den Kirkegangs Kone paa Landet, hvis Barn dør, førend det om 7 à 8 Uger kan følges med

125. Andet Steds skriver Dalhoff, at Hvirring Kirke har de fornødne Møbler og Altertøj af det Slags, som ikke skal indtage eller henrive Sanserne; thi de fleste Herremænds Hestestalde har meget forud af Propreté.

126. Caprice = Indfald. Præjudice = Skade, Afbæk.

hende til Kirken, ikke burde ofre noget mere end sædvanligt? Den Degn, som herpaa kan svare fornuftigt og billigt, loves Frihed fra at synge for 7 à 8 døde Børns Daab om Aaret.

128. Den Degn, hvis hele Force bestaar i at synge ret, let og net, udloves den Præmie at klassificeres med den af Sognets Haner, der galer smukkeste.

129. Den Skoleholder, som har Tid og Lyst til mange andre Ting end til Skolevæsenet, ham loves Medhold baade af en magelig Proprietær og af en egennyttig Præst og som et Agtelsestegn Medaljen med Devise: Sognets groveste Tyv.

130. Kan den Annex-Skoleholder, som faar Betaling af Sognemændene for at ringe Fredsklokken Morgen og Aften, og som tillige med sine Formænd i 60 Aar har ringet Kirketjenestens Klokke for samme Betaling, nu lade være med at ringe Kirketjeneste Klokken, medmindre Degnen, som bor i Hovedsognet, betaler ham derfor? Eller er det ikke Herredsprovstens Sag enten at befale Skoleholderen at ringe denne Klokke som tilforn eller at befale Sognemændene at udvælge en anden, som for sædvanlig Betaling vil ringe baade Freds- og Kirketjeneste Klokken? Hvo herom kan give Oplysning, loves al det Smaaredsel, som Annexet giver af sig til Degnen af Brød, Kage, Gaas og Flæsk efter Lovens Pag. 321.

131. Hvo der kan sige den eneste Aarsag til den Overbærenhed og til det Medhold, som mange uduelige og dovne Skoleholdere nyder af de Præster, som

129. Dalhoff sigter her til Skoleholderen i Hornborg, Jens Michelsen Bang, Ejeren af Rask, Kancelliraad Andreas Bjørn, og Præsten i Hvirring, Morten Woldum. I en Komædie i holbergsk Stil har Dalhoff skildret sine Stridigheder med disse tre Mænd i Anledning af en Trolovelses Ophævelse.

130. Igen Hentydning til Strid mellem Dalhoff og Skoleholderen Jens Michelsen Bang.

i mindre Tilfælde ofte aborterer af Nidkærhed, ham loves en Haandskriver, en Tiendetager, en Skrædder, en Murmester, en Tømmermand, en Klejnsmed etc. etc., som alle arbejder for den bare Føde. Og som et Agtelsestegn loves ham et Par Brillor, igennem hvilke han alene ser sin egen Nytte.

132. Den forarmede Skipper eller anden ditto Købstadmand, som kan synge alle Salmerne i den hele Salmebog med een og den samme Tone, ham loves Expectance paa Degnekaldet til Linderup og Hammer, hvilket Embede han straks tiltræder, saa snart Degneboligen er falden ned og har slaæet en unisonistisk Degn ihjel.

133. Den studerede Degn i et godt og stort jydsk Degnekald, som mest lovende og rørende kan besynge en Klokker i København og en Degn i Jylland og vise baade, hvorvidt de begge stemmer overens, og hvorvidt de adskilles, saa vel i Henseende til Forretninger som Indkomster, ham loves Gravertjenesten til Frue Kirke, et Embede af den Importance, at han kan holde en Karl under sig, og denne igen en Dreng.

134. Enhver Vægter, Gadebud, Strandkadet og Vedhugger i København, som i 20 Aar har ført et økonomisk og ædrueligt Levned, loves den Ære at gøre en jydsk Degn til sin Arving.

135. Ligeledes loves den halve Part af de jydskes Degne, som og i 20 Aar har levet ædruelige og ganske anstændige, den Ære at lade sig begrave uden Sang og Klang som et andet Fæ, eller og paa Sognets Bekostning.

136. Hvo der kan give den sande Aarsag til mange jydskes Degnes Drikfældighed og paafølgende Foragt, ham loves saa meget at leve af, at han ikke skal have

132. unisonistisk = enstonig, som synger eenstemmig.

behov paa sin Æres og Samvittigheds Bekostning at gøre sig gemen med Bonden.

137. Den Degn, som kan bevise, at han i sin Velmagt aldrig rejste til Annexkirken uden at have forsynet sig med en Pægl dansk Brændevin, hvis halve Del han saa stille stak ved sig i Vognen bag Præstens Ryg, og hvis anden Del han udtømte under Prædiken, ham loves en paatvungen Afstaaelse, en Tiggerpose og Medaljen med Devise: sat prata biberunt.

138. I Anledning af Degne-Enke-Kassens Oprettelse i Aarhus Stift, under hvis saa vel som alle andre slige Kassers Oprettelse kan ligge et stort Bedrageri, idet den, som indkasserer eller bruger dette Degnenes aarlige Indskud, giver maaske ej nær saa stor Pension og Udbytte til Enkerne, som en ærlig Mand giver til Rente af en laant Kapital, f. Eks. 4 pro Cent, eller og, at den, som har taget imod Kapitalen, gør Fallit, eller og, at de Gaarde, hvori Kapitalen staar, brænder af, eller og paa mange andre Maader, som den nedrige Egennyttighed kan optænke og skjule, saa spørges *a* hvortil den Fond, hvoraf Pensionen svares, er fornøden, saalænge der er Degne til, som aarligt indskyder? *b* om ikke Penge-Negotianten tager Fløden og giver Enkerne Vallen? *c* om ikke Enkerne var langt bedre tjent med et aarligt Udbytte af det hele Indskud, naar forud 10 Rdlr. var fratagne til en biskoppelig Famulus for at holde Balancebog over Indtægt og Udgift? *d* om ikke 4 Provster skulde udsøges for at holde Kontrabog med en Famulus, at hele Indskuddet kom til Udbytte, saa nær som de ovenmeldte 10 Rdlr., hvilken Løn kunde være stor nok for en Mand, som desuden kan have 600 Rdlr. at leve af. Hvo der kan skaffe dette Projekt Fremgang, ham loves et sun-

137. sat prata biberunt = Engene har drukket nok (jeg har nok).

dere og mere velsignet Brød end det, som samles af Enkernes Smuler, og som et Agtelsestegn skænkes ham den rare Medalje med Devise: Enkernes kristelige Forstander.

139. Den Præst, som grundig kan bevise, at han qva Præst er Degnens Øvrighed, at han skal være ansvarlig for den hele Kirketjeneste, følgelig bør være dens eneste Bestyrer, at hans Bud og Forbud, endog baade imod Ritual og Gradual, har en forbindende Kraft paa Degnen, at altsaa Degnen mere er Præstens end Menighedens Tjener — ham loves en ny Messeskjorte for den opraadnede, lappede, hullede og forrustede Skjorte, som har været ved Kirken i 40 Aar, og desuden loves ham som et Insigne Medaljen med Devise: Non comminister, sed Papa.

140. Den Sædedegn, som af sin Præst begærer enten skriftlig alle hans Ordre, som viger fra det kongelige Bud, eller Medhjælpernes Vidne til disse Ordre, eller rent nægter samme paa Grund af Hjemmels Brøst i paakommende Tilfælde — ham loves dels fri Befordring til Annexet paa hans egne Fødder, dels Præstens Medvirkning hos Sognefolket til Albue-Hjerter. Endelig tilkendes ham som et Opmuntringstegn Medaljen med Devise: Non servus, sed inferior comminister.

141. Den Præst, som udskriver sine Prædikener af en Huspostil og læser dem Ord for Ord af Papiret, ham loves $5\frac{1}{2}$ Dags Ledighed og Divertissements hver Uge.

142. Den Præst, som ligegyldig nok taaler sin Ungdoms største Vankundighed, loves af hvert Konfirmations Barn endog af det fattigste en udpint dansk

139. Non comminister, sed Papa = Ikke Medtjener, men Pave (Fader).

140. Non servus, sed inferior comminister = Ikke Tjener, men underordnet Medtjener.

Krone til 4 Mk. 4 Sk. Dog skal disse vankundige forbinde sig til at blive i hans Sogn 2 Aar efter Konfirmationen, paa det andre Præster skal tro, at de i den Tid har glemt, hvad de vidste.

143. Den Præst, som efter sidste Extraskats Forordning, da al Oplysning skal tages af Medhjælperne, nu gør sig Umage for at opspore hver Krøbling, hver fattig, hver Indsieder, ham loves Rang med hine ægyptiske Plagefogder og ved Lejlighed en varm Stue.

144. Den Præst, som fortier velhavende forlovede Folks Slægtskab, den kongelige Kasse til Fornærmelse, ham loves 2 Dukater i Bryllups Offer af Brudeparret i Stedet for 2 Rdlr. Sedler, og naar samme Præst i samme Aar er nidkær nok i det smaa og paa staar Pas paa 12 Skillings Papir af en fattig Pige, som kun et eneste Aar har tjent i næste By ved hendes Fødesogn, da loves ham 2 Sk. til hver Højtids Offer i Stedet for de sædvanlige 8 Sk., indtil hun faar afkortet ham Papirs og Skudsmaals Pengene.

145. Den som kan faa udvirket, at ingen maa søge Præstekald paa Proprietær Gods uden paa 24 Skillings Papir, ligesom i Cancelliet, og at den skal have tabt sit Jus Vocandi, som ikke for vedkommende Stiftamtmand kan bevise, at han har modtaget saadanne 10 Ansøgninger om et Kald (da Cancelliet vel kan fremvise 100), ham loves for dette Projekt 3 Kobberskillinger og hans Navn at forties.

146. Den Landsbypræst i Fyn, som dyrt nok har betalt sin første Vocation enten ved fingeret Obligation eller paa anden Maade, ham loves Expectance paa et bedre Kald, naar samme lovlig ledig vorder.

147. Den Præst, som ingen andre Meriter har end den Færdighed at fortælle sin nysgerrige Kirkepatron

145. Jus Vocandi = Kaldsret.

alt det nyt, han baade ved og ikke ved, ham bebreves et langt bedre Præstekald, om han ellers kan beholde sit snaksomme Liv, til den anden dør.

148. Den der kan bevise, at mange af de ny Salmer er Bondestanden lige saa unyttige som hine latinske Messer, og det baade i Henseende til Toner og Ord, og at Bøgernes alt for høje Pris er en utaalelig Skat for Landet, ham loves fri Værelse i Blaataarn eller paa Munkholm.

149. Den forhen standsmæssig klædte Student, som af Borgerfolk faar 60 Rdlrs. aarlig Løn, Kost og Kammer for Information og paa faa Skilling nær øder samme, ham loves et Par afkastede Skindbukser og en lappet Vest, naar han tigger samme.

150. Den Landsbypræst, som godvillig vil tilstaa, at han aldrig har besøgt nogen syg og sengeliggende, undtagen naar han er kaldet til at meddele Sakramentet, men at han derimod har været nidkær nok til at finde og anføre den fattigste i Ekstraskatten, ham loves i Præmie en stor Kamel og en lille Myg, den første at sluge i sig, og den sidste at skumme oven af.

151. For at faa Udgiften forøget anfører en bydende Pen Højtidsofferet til den visse Løn, der bestemmer et Kalds Størrelse og Byrde; men for at faa Indkomsterne forringede anfører samme Pen nogle Aar efter Højtidsofferet til frivillige Gaver, som ikke kan bestemmes. Hvo der kan udvikle dette Paradoks uden at fornærme den bydende Pen, ham loves Monopolium paa at skrive op ad Væggene og ned ad Stolperne.

152. Hvo der kan bevise, at blot Medlidenhed over en gammel uduelig Hørers og hans Families Armod har været den eneste Bevæggrund til hans Præste-

vocation, ham loves en alt for længe nægtet værdigere Bønhørelse i Kaldsstuen.

153. Den der kan vise os en By i Jylland, hvor Præsten efter Opmaaling og Udskiftning har 200 Tønder Pløjeland pro Officio, men Degnen i samme By ikke en Fodsbred Jord, uagtet en af de sidste Forordninger tilkender ham Jord pro Officio, ham loves saa megen Jord paa Kirkegaarden, som hans Ligkiste kan rummes i, og ad interim den Medalje med Præg: Mange Degne er som Himlens Fugle, der ikke sanker i Lader.

154. Det Selskab, som mærker, at en Præst bliver beruset, hvilket kendes derpaa, at han bander og taler forargerligt, tillades det at trække ham af den lange Kjole, paa det han ikke skal vanhellige sin Ordens Dragt, og vil han ikke give Slip paa Kjolen, da trækkes han uden for Døren, og hvo der i saa Maade lægger første Haand paa ham, tilkendes den Præmie at drikke 2 Flasker rød Vin paa den skyldiges Regning.

155. Den Præst, hvis største og eneste Tidsfordriv i Selskaber bestaar i Kortspil, da de gamle Præster amuserede sig med lærde Samtaler, paa hvilke de forud belavede sig, ham tillægges den store Blymedalje med Devise: Otiosus Homo, hvilken i et smalt Hampe-reb hænges ham for paa Brystet.

156. Hvo der kan oplyse den enfoldige Bonde om Aarsagen til vor Kirketjenestes store Forskellighed, som han dog tror burde være symmetrisk og ensformig i alle Landsbykirker, men finder til sin Forargelse, at i nogle Kirker har de kun »Troen« 3 Gange om Aaret, i nogle hører de alene »Nu beder vi« før

152. Hentyder til Høreren ved Horsens Skole, Mathias Toldorph, der 1780 i en Alder af 57 Aar blev kaldet til Sognepræst i Rye. Den værdigere er naturligvis Dalhoff selv.

155. otiosus homo = ørkesløs, uvirksom Mand.

Prædiken, i nogle synges saadanne Salmer, som Bonden ikke kan finde, fordi de ikke hører til Dagen, i nogle har Katekisationen for mange Aar siden tabt sig indtil det blotte Navn, i nogle begynder Sidstetjeneste midt under Vinters Hjerte Kl. 3 over Middag til stor Fare for dem, som skal finde hjem om Aftenen, i nogle høres aldrig en Prædiken, men lutter Recitationer af et Stykke Papir, som hvert andet Aar repeteres, i nogle skal absolut 12 à 16 tages til Skrifte paa een Gang, lad være den halve Part skal staa bag ved de knælende etc. etc. Hvo der nu kan oplyse den enfoldige Bonde om antagelig Aarsag til denne Forskellighed, ham loves Frihed for 15 Rdlr. at søge en ordentligere Præst og en mere symmetrisk Guds-tjeneste.

157. Hvilken Præst paa Landet, som kan fremvise et libertinisk Privilegium paa at prædike alene paa Langfredag med Udelukkelse af alle de andre aarlige Fastepredikener, paa Grund af at alt for faa søger den Kirke, som ligger afsides fra By, ham gives Jagtrettighed og Kvaksalvertjenesten i hele Egnen og desuden Medaljen med Devise: Fritænkeren.

158. Den Landsbypræst, som vil og kan opdage Bonden den Troens Hemmelighed, hvorfor han absolut ikke maa gaa til Guds Bord uden 2 Gange om Aaret, og hvorfor disse 2 Gange just skal være ved Paaske og Mikkelsdag, ham loves 10 Rdlrs. Tillæg til Vin og Brød, og desuden som et Myndighedstegn Medaljen med Devise: sic volo, sic jubeo.

159. Hvo der kan faa udvirket, at intet Skriftemaal maa holdes paa nogen hellig Dags Morgen, med mindre Confitentes er i Kirken, førend Præsten kommer, paa det at 2 Menigheder og Kirkens Tjenere ikke skal

158. sic volo, sic jubeo = saaledes vil jeg og byder.

opholdes for 2 à 4 senfærdiges Skyld, ham loves Medaljen med Devise: tarde venere bubulci.

160. Den Præst, som tør sende sin adelige Kirkepatron en forreven Messeskjorte, et Tjald, som i fordums Dage har været en Messehagel, et Par forslidte Blaargarns Servietter, som skal udgøre en Alterdug. Den Præst og, som paa behørig Maade tør angive sin Kirkepatron for Kirkens Føringelse eller Faldefærdighed. Den Præst og, som tør anføre flere Extrakats Fattige paa Kirkepatronens Regning end dem, han godvillig vil antage — ham loves Benægtelse af al den uundværlige Tjeneste, som Kirkepatronens Bønder tilforn gjorde ham, og som et Agtelsestegn Medaljen med Devise: Her er intet blivende Sted.

161. Hvo der kan give den fineste Satire over de ny Salmer, som er uforstaaelige for de fleste, ham skænkes Pastor Ussings oplysende Anmærkninger over samme, hvor til Overflod ogsaa forklares mange forud bekendte Udtryk i de gamle Salmer, paa det hans Satire over en stor Del nye des bedre maa skjules.

162. Den danske Præst, som i 2 Timer med 2 Potter Aquavit kan drikke en russisk Præst under Bordet, ham loves det fugtige Selskabs største Medalje med Præg: Non librorum, sed Lagenarum helus.

163. Den Præst, som sætter et mindre Tal af fattige paa Herremandens Regning, end han efter sin Rang bør betale for, loves en anselig Udvisning af Skoven hvert Aar og desuden 1 Dyreryg og 3 Harer aarlig.

164. Skulde der findes noget Herred, hvor den anbefalede aarlige Provstevisitats holdes, da tillades det

159. tarde venere bubulci = langsomt kom Oksedriverne.

162. Non librorum, sed lagenarum helus = Ikke en Bøgenes, men en Vinflaskernes Svirebroder.

Præsterne at indskrænke deres Maaltider hver til 8 Retter varm Mad og til en Flaske rød Vin for hver, som per compagnie møder, saa og at befries fra det velfortjente Monitum for Ungdommens Forsømmelse, siden Visitator dog kun er primus inter pares; endelig maa Kirkesyn og de gejstliges Boliger blive in Status qvo.

165. Da Skaden af Bispevisitatser, især hvor de indtræffer hvert 3die, hvert 7de eller 12te Aar, er meget betydelig for en fattig eller karrig Præst, som ikke sjældent skal hente en Kokkekone langvejs fra og paa det prægtigste beværte Bispen med sit Følgeskab, som undertiden bestaar af Bispinden med hendes Pige, af Famulus, Tjener, Kusk, Bikusk og 4 à 6 bispelige, det er kræsne, Bæster, og desuden give Famulus 1 Dukat, Kusk og Tjener hver en dansk Krone, fordi de har hjulpet til at gøre rent Bord. — Da Nyttens derimod af samme Visitatser er ganske ukendelig, dels saasom den oplyste Ungdom behøver ham ikke, og den uoplyste forstaar ham ikke, dels saasom en forsømmelig Præst, en uduelig Degn og en vanvittig Skoleholder bliver de samme, de var, dels og saasom Kirkeregnskab, Præste- og Degneboliger aldrig kommer under Efterforskning, undtagen maaske om den Stue faldt sammen og styrtede ind, hvor Bispen sad — saa udsættes for den Bisp, som i alt opfylder sin Pligt, hvad Visitatser angaar, en Præmie af den store pavelige Guldmedalje med Devise: *Episcopo vigilantissimo*.

166. Hvo der under sin Haand tør udgive disse Prismaterier i Trykken, ham loves fri Befordring til Slaveriet og maaske Frihed til herefter alene at bruge

164. Monitum = Formaning, Advarsel. Primus inter pares = den første blandt Ligemænd.

165. *Episcopo vigilantissimo* = Til den mest aarvaagne Biskop.

sin venstre Haand, i hvilken ham gives Jernmedaljen med Devise: Veritas odium parit; men derfor bliver den saa højt fornødne Sandhed fremmed for de høje, til de laves ubodelige Skade, da hine vil hellere indsluge forgiftet Sukker end forgyldte Piller.

166. Veritas odium parit = Sandhed avler Had (»Sandhed er ilde hørt«, Terents).

BIOGRAFISKE NOTER

Herlov Dalhoff er født i Horsens ²⁸/₇ 1725. Hans Forældre var Peder Dalhoff, Præst ved Hospitalskirken, og Christine Sophie Schæfer. Faderen døde siden som Præst i Slingerup paa Sjælland 1732, og Herlov Dalhoff kom da i Huset hos sin Morfader, Stutmester Schæfer i Frederiksborg, der satte ham i Frederiksberg Latinskole, hvorfra han blev Student 1745. Han forlod imidlertid Universitetet 1747, seks Uger før han skulde op til Attestats, paa Grund af Stridigheder med Regensprovsten J. O. Bang. 1749 giftede han sig med Anne Margrethe Brangstrup, Datter af Degnen Johan Gotfred Brangstrup i Hvirring ved Horsens, og ⁸/₇ samme Aar blev han kaldet til dennes Efterfølger i Embedet. De havde tre Børn, hvoraf Sønnen Peder Dalhoff siden blev Præst i Ønslev og Eskilstrup paa Falster. Dalhoffs første Hustru døde ²⁵/₂ 1787, og han blev derefter gift ¹⁰/₁ 1789 i Raarup med Kirstine Rasmusdatter Møller fra Ashoved Mølle ved Palsgaard, hun fødte ham en Datter og giftede sig efter hans Død med Eftermanden i Degneembedet, Christian Grundahl. Herlov Dalhoff døde i Hvirring 1792. Hans efterladte Manuskripter gik i Arv til Sønnen Peder Dalhoff i Ønslev, hvis Sønnesøn, Pastor N. C. Dalhoff ved Diakonissestiftelsen i København, velvilligst har udlaant dem til Meddeleren af »Pris-Materier«.

sin venstre Haand, i hvilken ham gives Jernmedaljen med Devise: Veritas odium parit; men derfor bliver den saa højt fornødne Sandhed fremmed for de høje, til de laves ubodelige Skade, da hine vil hellere indsluge forgiftet Sukker end forgyldte Piller.

166. Veritas odium parit = Sandhed avler Had («Sandhed er ilde hørt», Terents).

BIOGRAFISKE NOTER

Herlov Dalhoff er født i Horsens ²⁸/₇ 1725. Hans Forældre var Peder Dalhoff, Præst ved Hospitalskirken, og Christine Sophie Schæfer. Faderen døde siden som Præst i Slangstrup paa Sjælland 1732, og Herlov Dalhoff kom da i Huset hos sin Morfader, Stutmester Schæfer i Frederiksborg, der satte ham i Frederiksberg Latinskole, hvorfra han blev Student 1745. Han forlod imidlertid Universitetet 1747, seks Uger før han skulde op til Attestats, paa Grund af Stridigheder med Regensprovsten J. O. Bang. 1749 giftede han sig med Anne Margrethe Brangstrup, Datter af Degnen Johan Gotfred Brangstrup i Hvirring ved Horsens, og ⁸/₇ samme Aar blev han kaldet til dennes Efterfølger i Embedet. De havde tre Børn, hvoraf Sønnen Peder Dalhoff siden blev Præst i Ønslev og Eskilstrup paa Falster. Dalhoffs første Hustru døde ²⁵/₂ 1787, og han blev derefter gift ¹⁰/₁ 1789 i Raarup med Kirstine Rasmusdatter Møller fra Ashoved Mølle ved Palsgaard, hun fødte ham en Datter og giftede sig efter hans Død med Eftermanden i Degneembedet, Christian Grundahl. Herlov Dalhoff døde i Hvirring 1792. Hans efterladte Manuskripter gik i Arv til Sønnen Peder Dalhoff i Ønslev, hvis Sønnesøn, Pastor N. C. Dalhoff ved Diakonissestiftelsen i København, velvilligst har udlaant dem til Meddeleren af »Pris-Materier«.